

חיי שרה (142)

נהנה ממנו דומה לקיתון של חרס, כיון נשבר אין לו תקנה. על כן רצה אליעזר לדבר עמהם קודם שיואכל ונהנה מהם, בעוד שחשיבותו עודנה רבה בעיניהם.

כתב סופר

עיקר מעשה החסד הוא העשיה בפועל

וְתֹאמַר שְׂתָה...גַם לְגַמְלִיךְ אֶשְׁאָב (כד. יח-יט)

לכאורה מהו החסד המיוחד שעשתה רבקה בכך שהציעה לו לשתות, והרי דבר רגיל הוא שאדם צמא הבא מן הדרך מציעים לו לשתות מים? יש לומר שהגדלות היתה שביקש על עצמו, והיא חשבה גם על הגמלים למרות שלא נתבקשה, ולמרות היותם בעלי חיים ולמרות שהיו לו עשרה גמלים ודרכם של גמלים לשתות כמות עצומה שכן הם חיות מדבריות ודרכם להצטייד לדרך ארוכה. ראה בכך אליעזר עבד אברהם, תלמידו של בעל החסד הגדול את פיסגת מידת החסד, שדבקה במידותיו של הקב"ה, וריחמה על הגמלים, עוד ראה אליעזר בתכונת החסד שלה שלא הסתפקה בזה שהציעה והביאה מים לגמלים אלא נתנה בעצמה, וזה מדרגה מיוחדת בחסד, לא להסתפק בזה שמציעים לשני את כל מחסורו, אלא שעושים בשבילו את הטוב, וכפי שמצינו בגמרא (ב"ב י.), שמצות צדקה לא ניתנה בכדי לזכות את העניים, שהרי הקב"ה יכול בעצמו לפרנסם, אלא המטרה היא לזכות את האדם במידת החסד.

ספר "לחתך עליזן"

רשע היה וקפץ להשיב לפני אביו

וַיַּעַן לָבֵן וּבְתוֹאֵל וַיֹּאמְרוּ מַה יֵּצֵא הַדָּבָר (כד. נ)

וברש"י: "וַיַּעַן לָבֵן וּבְתוֹאֵל", רשע היה וקפץ להשיב לפני אביו. הוא היה רשע, קפץ ודיבר לפני אביו, אבל מה הוא אמר? "מה יֵּצֵא הַדָּבָר", איזו אמונה, אילו דברים קדושים! ואף על פי כן, למרות שדבריו דברים קדושים, אם הוא מסוגל לדבר לפני אביו, רשע הוא! והנה השל"ה הקדוש שואל: הלא דבר זה, שלא לדבר בפני האב, אין זה ענין של רשעות וצדקות, אלא הוא מהלכות נימוס ודרך ארץ. רשע הוא פורק עול, עברין, אך לא בהכרח שיהיה בלתי נימוסי. ישנם בהחלט גם רשעים האוכלים עם סכין ומזלג, אם כן, מה שייך לקרוא לו רשע מכיון שקפץ ודיבר לפני אביו? אומר החתם סופר: זה בדיוק מה שלבן רצה, להראות לאליעזר עבד אברהם שהוא רשע מרושע, חצוף גדול, ממילא לא ירצה לקחת את רבקה להיות אשת יצחק, שכן כלל הוא שהבא לישא אשה צריך לבדוק באחיה, ואם יווכח אליעזר שאחיה רשע, בודאי לא יחפוץ לקחתה.

ספר "יחי ראובן"

השייכות של אסתר לשרה

וַיְהִי תַּיִי שְׂרָה מֵאָה שָׁנָה וָעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעֵי שָׁנִים (כג.א)
איתא במדרש (ב"ר פנ"ח, ג): מה ראתה אסתר שתמלוך על שבע ועשרים ומאה מדינה? אלא תבא אסתר שהיתה בת בתה של שרה שחייתה ק' וכ' וז', ותמלוך על ק' וכ' וז' מדינה. רואים אנו שישנה שייכות בין אסתר לשרה, שלשתיהן היה ענין במספר קכ"ז. ובביאור הענין נראה, דאיתא בחז"ל (ויק"ר סו"פ אומר), שבזמן מרדכי ואסתר נגזרה על עם ישראל גזירת כליה רח"ל, ועל אותו דור נאמר בפסוק: "ועם נברא יהלל י-ה" (תהלים קב. יט), שנבראו בריה חדשה, עם ישראל נבנה אז מחדש. נמצא אפוא, שע"י אסתר היה בנין של כלל ישראל מחדש, ויש לה גדר של אם. שכשם שמהאמהות נבנה עם ישראל, כך ממנה נבנה עם ישראל בבניינו החדש, וזוהי השייכות של אסתר לשרה, שגם לאסתר היה כח של אם לעם ישראל.

רב פינקוס זצ"ל בספרו "תפארת שמשון"

מעלליו של היצר

וּלְרִבְקָה אָח וְשָׁמוּ לָבֵן וַיִּרְץ לָבֵן אֶל הָאִישׁ הַחוּצָה אֶל הָעֵץ (כד. כט)

הבן איש חי בספרו "אדרת אליהו", פירש פסוק זה על דרך רמז: "וּלְרִבְקָה", זה כינוי לנפש שהיא צדקת. "אָח וְשָׁמוּ לָבֵן", הוא היצר הרע. מדוע נקרא היצר הרע 'לבן'? כי הוא בא אליך כצדיק, עם מצוות, כאילו צח וטהור. ומדוע הוא נקרא 'אח'? כי הוא נמצא איתך ובחברתך תמיד, כבר מן הלידה. היצר הטוב, לעומתו, מגיע רק בגיל בר מצוה. ועוד סיבה יש שבעטיה נקרא היצר 'אח', שתמיד היצר הרע הזה הוא, כאילו לטובתך, הוא נותן לך עצות כוזבות, שנראות טובות בעיניך, הוא אחיך ואוהבך כאילו, עד אשר מגיע הסוף המר, ונגלים מעלליו. ומה הוא עושה האח הזה, היצר הרע? "וַיִּרְץ לָבֵן אֶל הָאִישׁ", היצר הרע בא אל בן אדם, ומסית ומדרבן אותו "הַחוּצָה"! ! עוזב אותך מהשולחן ערוך, עוזב קצת את בית המדרש, ואל תלמד כל היום. ומה יש בחוץ? "אֶל הָעֵץ", מה שאני נותן לך אתה יכול לראות בעין, תענוגים של עכשיו ומיד, לא צריך לחכות לעולם הבא.

ומתוך האור

לא אכל עד אם דפתי דבתי (כד. לג)

מדוע סירב אליעזר לאכול קודם שסיפר את סיפורו? יש לומר: אמרו חז"ל (סנהדרין קג): גדולה לגימה... מרחקת את הקרובים ומקרבת את הרחוקים. עוד אמרו (שם נב): למה תלמיד חכם דומה לפני עם הארץ? בתחילה דומה לקיתון של זהב, סיפר הימנו דומה לקיתון של כסף,

ברכת לבן הארמי אינה שוה מאומה

וַיִּבְרְכוּ אֶת רַבְּקָה וַיֹּאמְרוּ לָהּ אַחֲתָנוּ אַתְּ הָיִי לְאֶלְפִי רַבְּקָה
(כד, ס)

הנה רבקה אמנו היתה עקרה, והטעם לכך הוא מפני שאחיה, לבן הארמי שהיה כומר לעבודה זרה, בירך אותה ואמר: "אַחֲתָנוּ אַתְּ הָיִי לְאֶלְפִי רַבְּקָה", ואם היתה יולדת, היו כולם אומרים שזכתה ללדת מחמת ברכותיו של לבן הארמי, ועל כן עשה הקב"ה שהיא תהיה עקרה, וכך ידעו כולם שברכותיו של לבן אינן שוות מאומה, ורק לאחר שיצחק ורבקה התפללו, נענתה תפילתם וזכו לפרי בטן. אבל לעתיד לבוא, אפילו שהגויים יברכו אותנו, לא יעשה הקב"ה שנהיה עקרים חלילה, וזהו שנאמר בפסוק: "ברוך תהיה מכל העמים לא יהיה בך עקר ועקרה" **רב בעובדיה יוסף זצ"ל בספר "משוש תבל"**

וַיִּסְף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וַשְׁמָה קְטוּרָה (כה. א)

הבה ונראה מה גדול כוחם של היסורים, והשפלות הבאה בעקבותיהם. שתי פעמים נזדווגה הגר לאברהם. האחת, בהיותה שפחת שרה, והשנייה כ"קטורה" כאשה חשובה, שמעשיה נאים כקטורת. מהזיווג הראשון, זכתה הגר להוליד ישמעאל, שהוליד שנים עשרה נשיאים חשובים, ובסוף ימיו חזר בתשובה. ואילו כאשר נישאה קטורה, היא הגר, לאברהם, והיתה לו לאשה ממש, זכה עליה דעתה, וילדה קוצים ובזויים ושפלים ביותר. מוסר השכל נורא למדנו כאן. במהלך חייו של אדם מזמנים לפניו מצבים קשים ושעות קשות, ויש והאדם מתרעם אז על עונו ומצבו השפל, ואינו יודע שדווקא השעות הקשות הללו הן הן שתשפיענה עליו שפע כל טוב ובנים מוצלחים ויראים.

רב זילברשטיין שליט"א בספרו "עלינו לשבח"

וַיָּגֹעַ וַיָּמָת אַבְרָהָם בְּשִׁיכָה טוֹבָה זָקֵן וְשֹׁבֵעַ (כה. ה)

מהו אותו 'שבע' הנזכר בסמוך למיתתם של הרבה צדיקים. דברים בענין זה מבאר הרמב"ן בפירושו לתורה: זקן ושבע, שראה כל משאלות ליבו ושבע כל טובה, וכן 'ושבע ימים' (במיתת יצחק, לה, כט), ששבעה שנאמר בדוד, "וימות בשבע טובה שבע בימים ועושר וכבוד" (דברי הימים א, כט, כז), והוא סיפור חסדי ה' בצדיקים ומדה טובה בהם, שלא התאוו במותרות, כעין שנאמר בהם "תאות ליבו נתת לו" (תהלים כא. ג), ולא כמו שנאמר בשאר האנשים "אוהב כסף לא ישבע כסף" (קהלת ה. ט) ואמרו בו אין אדם יוצא מן העולם וחצי תאותו בידו, יש בידו מנה מתאוה מאתים. השיגה ידו מאתים מתאוה לעשותו ארבע מאות, שנאמר: אוהב כסף לא ישבע כסף (קהלת רבה פרשה א. לד). ובבראשית רבה אמרו: הקב"ה מראה להם לצדיקים מתן שכרן שהוא עתיד ליתן להם לעולם הבא, ונפשם שבעה והם ישינים (ב"ר פרשה פ"ב. ג), נתעוררו החכמים בזה ופרשו הכתוב שאומר 'ושבע' במראה הזו.

רב רובין זצ"ל בספרו "טללי אורות"

הלכה: כיבוד אב ואם: לזון את האב ממעות צדקה או מעשר

כתב השו"ע (יו"ד ס' רמ"ס"ה): ומכל מקום אם ידו משגת, תבא מארה למי שמפרנס אביו ממעות צדקה שלו. בפסקים ותשובות (אות כב) כתב: ויש להדגיש שההיתר לפרנס את אביו ממעות צדקה או מעשר אם אין ידו משגת, היינו דוקא לענין פרנסתו וכיוצ"ב, אבל לגבי כל החיובים שצריך לשמש את אביו בגופו, והבן פוטר את עצמו על ידי שליח, כגון ששולחו למושב זקנים, צריך הבן לשלם מממונו את ההוצאות אם אין לאב, ואינו רשאי לנכות ממעות צדקה, כיון שמצד הדין היה הבן מחויב לעשות כן בעצמו, ומה ששולח אחרים הוא כדי להקל מעליו, ונחשב שמוציא הוצאות אלו בשביל עצמו. וכמו כן אין הבנים יכולים לשלם ממעות צדקה או מעשר את הוצאות קבורת והספד אביהם כפי כבודו, כי הוא חיוב המוטל על הבנים, ואינם יכולים לפטור את חיובם ממעות צדקה.

פסקים ותשובות

פתגם: אל תסמוך על הניסים, הם לא קורים כל יום

ספר שמחלה

חקירה: קים ליה בדרכה מיניה

החיוב הקל חל והחיוב החמור פוטר ממנו, או שהחיוב הקל לא חל כלל. (בית זבול ח"ב ד-ו)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: קול יקר

קהילת לבוב נתנה עיניה בחזן ידוע וביקשה למנות לשליח ציבור בבית הכנסת הגדול. אך החזן הגדול דרש שכר גבוה, לא לפי ידה של הקהילה. נמנו ראשי הקהל וגמרו, להעלות את המס של שחיטת עופות במאה אחוז, כדי לממן את מינויו של החזן. הגיב על כך הגאון "ישועות יעקב" הוא שאמר הכתוב: "עוף השמים יוליד את הקול"
ספר "חד וחלק" חלק ב' (דף צד)

שבת שלום

מזל טוב לאשתי מלכה בת מרים

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'וזת בת אליז, חיים בן סוזן סולטנה, סשה שלום בן דבורה רחל. זרע של קיימא לרינה בת זהרה אנריאט. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, דניאל בן רחל, רפאל שלמה בן אסתר, חוה בת צביה, מיה בת רחל.

יוסף גרמון כולל עקס לע בען
לכל עניני הדף נא לפנות במייל ל:
germon73@hotmail.fr
ניתן למצוא את העלון
www.kollel-aixlesbains.fr